

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію *Конвалюк Уляни Володимирівни* «Персонологічний дискурс вокального мистецтва української естради 70-х років ХХ – початку ХХІ століть» на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури (мистецтвознавство)

Об'ємна наукова розвідка пані Уляни Конвалюк поза сумнівом виявляється вельми на часі в дискурсі генеральних перспективних напрямів сучасної гуманітарної науки. Вибір об'єкта дослідження (вокальне мистецтво української естради) та його предмета (конкретний досвід індивідуальної творчості провідних співаків української естради 70-років ХХ – початку ХХІ ст. крізь призму персоналістичного дискурсу), а також концептуальні підходи, серед яких на першому місці слушно опинилась персонологія, свідчать про розуміння авторкою не лише необхідності вивчення національної вокальної естради у всій її повноті та об'єктивності, але й про усвідомлення нею важливої істини: найуспішніші особистості є ідеальною соціокультурною моделлю для сучасників. Актуальність дисертації п. У. Конвалюк не викликає сумніву.

Отже, проголошені дослідницькі позиції зумовлюють актуальність представленої дисертації. Треба відзначити методологічні основи дослідження, що мають комплексний характер і передбачають використання міждисциплінарного, конкретно-історичного, культурологічного та акмеологічного підходів та відповідних методів.

Теоретико-методологічні та джерелознавчі засади дисертації п. У. Конвалюк підтверджені 273-ма позиціями у списку використаних джерел та літератури. Головним тут є надійний вибір праць видатних учених з філософії та естетики, культурології та мистецтвознавства, що відображають широке коло проблем естрадного мистецтва. Теоретичні праці дослідників проблем персонології (Є. Старовойтенко); масової та популярної культури, естради, шоу-бізнесу (О. Костіна, В. Откидач, В. Плахотнюк, Т. Полянський, Т. Рябуха, В. Тормахова), рок-музики (Л. Васильєва, Н. Ліва, В. Откидач,

Н. Саркітов), авторської пісні (П. Картавий, О. Різник), мистецтва джазу (С. Амірханова, О. Воропаєва, О. Строкова, Ф. Шак), у т. ч. у музичній культурі України (В. Романко, З. Рось), стали фундаментом сучасних наукових досліджень у цій галузі. У роботах В. Антонюк, М. Мозгового, О. Колубаєва, Л. Прохорової розглядається історія української вокальної школи та естради. Праці І. Бобула, Н. Гребенюк, Н. Дрожжиної, Ю. Капустіна, О. Катрич, Н. Корихалової, Д. Мечика, В. Москаленка, В. Олендарьова, Т. Самаї висвітлюють питання виконавській майстерності та інтерпретації музики естрадними співаками. Життєписам зірок української естради присвячені праці М. Бакая, В. Добржанського, О. Кузьменко, М. Міщенко, О. Мозгової, І. Лепші, А. Палійчук, В. Перкун, М. Поплавського, А. Рудницької, К. Скрябіна, І. Філіпенко, М. Щербатих. Однак, персоналістичний дискурс української естради залишається мало дослідженою науковою проблемою, як свідчить матеріал першого розділу дисертації. Тому у поданій дисертації послідовно і логічно розгортається персонологічний дискурс – від теоретичного обґрунтування цього конструкта до застосування при аналізі творчості типових представників української естради, яскраві здобутки котрих підкріплюються об'ємною інформативною базою в додатках. Отже, у першому розділі вдало обрано персонологічний підхід до характеристики творчих постатей української естради, оскільки завдяки цьому привернуто увагу до особистості як самодостатнього індивіда зі своїм неповторним внутрішнім світом.

На особистісному векторі пісенної естради України зосереджено увагу у другому розділі «Персонологія вокального мистецтва естради». За основу тут взято теоретичне моделювання, проаналізовано персонологічні моделі, запропоновані О. Старовойтенко.

Здобутком дисертації є *власна інтерпретація терміна* «персоносфера української пісенної естради», який п. У. В. Конвалюк трактує як сферу реальних персоналій діячів національної пісенної естради (співаків, композиторів, поетів, продюсерів, звукорежисерів, артистів оркестру й балету, дизайнерів одягу і т. д.) та сферу створених ними художніх образів і персонажів (с. 185 дис.). Авторкою дослідження запропоновано кілька видів *типологізації*

творчої особистості естрадного вокаліста: 1) на основі системної характеристики творчої особистості); 2) на основі теорії архетипів; 3) особистість харизматичного типу; 4) культурний феномен – трікстер (с. 187 дис.). На цій основі проаналізовано особливості характеристики типових представників пісенної естради України: від академічного напрямку – до шоу-бізнесу.

На основі розробленої авторкою типології творчої особистості у підрозділі 2.4 «Особливості характеристики типових представників пісенної естради України: від академічного напрямку – до шоу-бізнесу» п. У. В. Конвалюк здійснює апробацію запропонованого алгоритму на конкретному матеріалі, яким є життя і творчість відомих українських естрадних співаків. Авторкою продемонстрована ефективність роботи з алгоритмом шляхом системного аналізу творчих особистостей Дмитра Гнатюка, Софії Ротару, Оксани Білозір, Ніни Матвієнко, Павла Дворського, Руслани.

Перевагою дисертації є її опора на психологічні виміри творчої особистості, залучення широкого копендіуму наукових концепцій. В цьому вбачається логічність зв'язку загальних теоретичних положень – з їх конкретним застосуванням щодо головного об'єкту дослідження.

Автором дисертації розкрито участь естрадних співаків в культурних індустріях та комунікативних процесах, а також розглянуто репертуар українських естрадних співаків як ознаки соціокультурної парадигми хронотопу (розділ 3).

Наукову новизну дослідження визначає пріоритет комплексного осмислення персонологічного дискурсу вокального мистецтва української естради 70-х років ХХ – початку ХХІ століття. Відтак, в дисертації *вперше*: виокремлено персони визнаних співаків української естради 70-х років ХХ – початку ХХІ ст.; здійснено комплексний аналіз творчості співаків української естради та встановлено типологізацію виконавців на основі системної характеристики творчої особистості естрадного вокаліста; охарактеризовано роль культурно-мистецького середовища у формуванні особистості естрадного співака; визначено місце окремих постатей у розвитку української пісенної

естради; обґрунтовано термін «персонасфера української пісенної естради»; створено цілісне уявлення про особистісний вимір української пісенної естради 70-х років ХХ – початку ХХІ ст. *Уточнено* модель системної характеристики творчої особистості естрадного співака. *Запропоновано новий погляд* на культурно-мистецьку діяльність творчих особистостей української естради. *Набуло подальшого розвитку* вивчення впливу співаків української естради на еволюцію української музичної культури ХХ ст.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дисертації сприятимуть збагаченню сучасного українського мистецтвознавства новими підходами в оцінці вокального мистецтва української естради, забезпечать розширення фактологічного ареалу сучасного естрадознавства на основі культурологічних спостережень щодо різних аспектів художньої культури ХХ ст., ці положення можуть бути використані при підготовці праць мистецтвознавчого та культурологічного спрямування, а також у навчально-методичній роботі (написання підручників, посібників, підготовці курсів лекцій з історії української музичної культури для студентів мистецьких закладів України). Матеріали та результати дослідження знайдуть застосування в лекційних курсах із методики, історії та теорії естрадного мистецтва, стануть підґрунтям для нових наукових досліджень у сфері вдосконалення виконавської підготовки студентів.

Необхідно позитивно оцінити і ступінь апробації ідей дисертаційної роботи. Основні положення роботи висвітлено в дванадцяти одноосібних публікаціях, з яких шість – у фахових виданнях, затверджених МОН України за напрямом «Мистецтвознавство», дві – у закордонних виданнях, чотири праці апробаційного характеру.

Об'ємні та інформативно насичені додатки, в яких подано список праць здобувача за темою дисертації, вміщено біографічний довідник співаків української естради другої половини ХХ – початку ХХІ ст., наведено їхній репертуар, звукозаписи, відеокліпи, музичні та мультиплікаційні фільми, відображена участь у конкурсах і фестивалях означеного періоду, а також фото їхніх пісенних альбомів, значно збагачують дослідження.

Висловлені міркування спрямовані підкреслити наукову значимість, дослідницьку добросовісність і аргументованість позицій запропонованої до захисту дисертації. Вона демонструє як успішно здійснене прагнення авторки окреслити багатогранність постатей української естради у всій повноті їхніх творчих звершень, що цілком відповідає сформульованій темі, так і широку соціокультурну панораму середовища, в якому відбувалось їх становлення, розвиток і реалізація мистецьких задумів і планів. Відтак саме широта охоплення матеріалу викликає ряд запитань, роздумів, а подекуди зауважень, які в кінцевому результаті свідчать про перспективність розробки ряду ескізно накреслених в дисертації проблем, таким чином окреслюючи її наукову вартість.

Перше *методологічне зауваження* торкається доповнення концептуальних теоретичних основ, на яких будується дослідження. У першому розділі «Вокальне мистецтво української естради: історичні, джерелознавчі та методологічні засади» аналізується стан наукової розробки теми, джерельна база й окреслено методіку виконання дослідження. Ґрунтовною є теоретична основа роботи, яку склали праці з філософії, культурології, соціології, мистецтвознавства, естрадології. Дисертантка зосереджує увагу на трактуванні понять «естрада», «культура», «масова культура», «поп-культура», «популярна музика», «мистецтво». В розділі зазначаються два нові напрямки сучасного мистецтвознавства – «естрадологія» (с. 184 дис.) та «естрадознавство», тому бажано обґрунтувати положення, в чому полягає спільність і різниця у їх трактуванні.

Друге зауваження пов'язане із побажанням узагальненого порівняння соціокультурного середовища різних регіонів України у розвитку української естради, чому присвячений третій розділ «Соціокультурний простір української естради» (с. 182 дис.).

Із запитань, які виникли з думкою про подальшу перспективу розвитку головних ідей дисертації хотілось би озвучити два, на мою думку, найактуальніші.

Перше торкається відбору персон для здійснення персонологічної характеристики.

Які чинники зумовили Ваш вибір тієї чи іншої персони для здійснення типологізації творчих особистостей української пісенної естради?

Друге питання стосується Вашого формулювання соціокультурних середовища: «системне явище, яке поєднує власне культуру, різні форми продукти духовної, естетичної та інтелектуальної ...діяльності людини соціум ..., засоби масової інформації... (с. 182 дис.).

Яка складова цього явища є домінантою? Чи всі складові рівноцінні?

Загалом же усі висловлені зауваження та запитання нос рекомендаційний та уточнюючий характер, не підважують наукову самостійності та вартості для гуманітарної науки об'ємної і ретельно аргументованої праці пані Уляни Конвалюк. Ретельно опрацьований автореферат повністю відображає основні положення дисертації, так само, публікації до теми.

Вищенаведені положення опонентського відгуку свідчать про те, що рецензована дисертація У. В. Конвалюк «Персонологічний дискурс вокалы мистецтва української естради 70-х років ХХ – початку ХХІ століть» здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури (мистецтвознавство) цілком відповідає вимогам МОН України до наукових досліджень на здобуття вченого ступеня кандидата мистецтвознавства за пошукуваною спеціальністю.

Офіційний опонент

доктор мистецтвознавства, професор
кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Закарпатський національний
університет імені Василя Стефаника

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
КЕРІВНИХ КАДРІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА
ПУ ПЛО ЗАСВІДЧУЮ

В. Д. Шуль

В. Д. Шуль

В. Д. Шуль